

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Маніпулятивні технології у публічному управлінні (обов'язкова навчальна дисципліна)

освітньо-професійна програма Зв'язки з громадськістю
спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування
галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування
освітній ступінь Магістр
навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій

Розробник: **Олександр ДОРОФЄЄВ**,
професор кафедри публічного управління та
адміністрування, доктор економічних наук, професор

Гарант: **Олександр ДОРОФЄЄВ**,
професор кафедри публічного управління та
адміністрування, доктор економічних наук, професор

Назва навчальної дисципліни	Маніпулятивні технології у публічному управлінні
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	Обов'язкова дисципліна
Назва структурного підрозділу	Кафедра публічного управління та адміністрування навчально-наукового інституту економіки, управління, права та інформаційних технологій
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	<i>Викладач:</i> д. е. н., професор Дорофєєв Олександр Вікторович <i>Контакти:</i> ауд 494 (навчальний корпус № 4) <i>e-mail:</i> olexandr.dorofeev@pdaa.edu.ua, <i>Сторінка викладача:</i> https://www.pdaa.edu.ua/people/dorofyeyev-oleksandr-viktorovych
Рівень вищої освіти	другий (освітньо-науковий) рівень
Спеціальність Освітня програма	281 Публічне управління та адміністрування <i>ОПП Зв'язки з громадськістю</i>
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	Знання з навчальних дисциплін «Публічне управління», «Управління персоналом в організаціях публічної сфери» та «Адміністративний менеджмент», що є складовими вступного фахового випробування за ОПП Зв'язки з громадськістю.

Заплановані результати навчання

Мета навчальної дисципліни: формування критичного мислення, отримання знань щодо захисту від шкідливих і прихованих інформаційно-психологічних впливів на рівні держави, суспільства та особи.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- сформувані знання основ і технологій маніпулятивного впливу у публічному управлінні;
- ознайомити з сучасні технологіями нейролінгвістичного програмування;
- дослідити інформаційно-комунікативне суспільство як новий об'єкт маніпулятивного впливу;
- ознайомитись із маніпулятивними технологіями чорного піару;
- дослідити особливості здійснення маніпулятивного впливу в інтернеті;
- набути навички захисту від маніпулятивного впливу у публічному управлінні.

Компетентності:*загальні:*

ЗК 4. Здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурний рівні.

ЗК 5. Здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології

фахові:

ФК 1. Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти.

ФК 5. Здатність представляти органи публічного управління у відносинах з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами і організаціями незалежно від форм власності, громадянами та налагоджувати ефективні комунікації з ними.

ФК 12. Здатність фахово аналізувати інформацію, оцінювати її повноту та можливості використання

ФК13. Здатність демонструвати лідерські якості, формувати зразки організаційної культури.

Програмні результати навчання:

ПРН 8. Уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм.

ПРН 10. Представляти органи публічного управління й інші організації публічної сфери та презентувати для фахівців і широкого загалу результати їх діяльності.

ПРН 14. Уміти організовувати системи збору, аналізу та обробітку інформації.

ПРН 15. Уміти розробляти та впроваджувати норми організаційної культури та правила етичної поведінки.

Програма та структура навчальної дисципліни**Структура (тематичний план) навчальної дисципліни**

Перелік тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
л		п	с. р.	л		п	с. р.	
Тема 1. Основні поняття та сутність маніпулятивного впливу	16	4	2	10	15	2	-	13
Тема 2. Сутність та зміст сугестивних технологій маніпулятивного впливу	16	4	2	10	15	2	-	13
Тема 3. Сучасні технології нейролінгвістичного програмування	16	4	2	10	15	-	2	13
Тема 4. Інформаційно-комунікативне суспільство як новий об'єкт	16	4	2	10	15	2	-	13

маніпулятивного впливу								
Тема 5. Чорний піар	13	2	2	9	15	-	-	15
Тема 6. Особливості здійснення маніпулятивного впливу в інтернеті	14	2	2	10	15	2	-	13
Тема 7. Захист від маніпулятивного впливу.	14	2	2	10	15	-	2	13
в т. ч. індивідуальні завдання	-	-	-	-	40	-	-	40
Усього годин	105	22	14	69	105	8	4	93

Оцінювання результатів навчання

Форми оцінювання результатів навчання

Денна форма навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти			Разом
	виконання завдань на практичних заняттях	контрольне опитування	виконання завдань самостійної роботи	
ПРН 8	13	9	6	28
ПРН 10	12	7	5	24
ПРН 14	12	7	5	24
ПРН 15	12	7	5	24
Разом	49	30	21	100

Заочна форма навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти			Разом
	виконання завдань на практичних заняттях	контрольне опитування	виконання завдань самостійної роботи	
ПРН 8	4	12	12	28
ПРН 10	4	10	10	24
ПРН 14	4	10	10	24
ПРН 15	4	10	10	24
Разом	16	42	42	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Денна форма

Назва теми	Види навчальної роботи здобувачів вищої освіти			Разом
	виконання завдань на практичних заняттях	контрольне опитування	виконання завдань самостійної роботи в розрізі тем	
Тема 1. Основні поняття та сутність маніпулятивного впливу	7	10	3	10
Тема 2. Сутність та зміст сугестивних технологій маніпулятивного впливу	7		3	10
Тема 3. Сучасні технології нейролінгвістичного програмування	7		3	20

Тема 4. Інформаційно-комунікативне суспільство як новий об'єкт маніпулятивного впливу	7	10	3	10
Тема 5. Чорний піар	7		3	20
Тема 6. Особливості здійснення маніпулятивного впливу в інтернеті	7	10	3	10
Тема 7. Захист від маніпулятивного впливу.	7		3	20
Разом	49	30	21	100

Заочна форма

Назва теми	Види навчальної роботи здобувачів вищої освіти			Разом
	виконання завдань на практичних заняттях	виконання завдань самостійної роботи		
		контрольне опитування	написання контрольної роботи	
Тема 1. Основні поняття та сутність маніпулятивного впливу	-	14	6	6
Тема 2. Сутність та зміст сугестивних технологій маніпулятивного впливу	-		6	6
Тема 3. Сучасні технології нейролінгвістичного програмування	8		6	28
Тема 4. Інформаційно-комунікативне суспільство як новий об'єкт маніпулятивного впливу	-	14	6	6
Тема 5. Чорний піар	-		6	20
Тема 6. Особливості здійснення маніпулятивного впливу в інтернеті	-	14	6	6
Тема 7. Захист від маніпулятивного впливу.	8		6	28
Разом	16	42	42	100

Шкала та критерії оцінювання за рівнем досягнення результатів навчання

1. Поточний контроль

1.1. Виконання завдань практичного заняття для здобувачів вищої освіти денної форми навчання (0-7).

Шкала та критерії та оцінювання (денна форма)

Шкала оцінювання, бали	Характеристика критерію	Опис критерію
7	Високий рівень досягнення результатів навчання	Знання здобувача вищої освіти є глибокими, міцними, системними, що дозволяє демонструвати результати навчання для виконання творчих завдань; навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію.
6	Достатній рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, що дозволяє демонструвати результати навчання в стандартних ситуаціях; володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням,

		узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Проте бракує власних суджень
4-5	Середній рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти засвоїв основний навчальний матеріал, що дозволяє демонструвати результати навчання за зразком; володіє елементарними вміннями навчальної діяльності
0-3	Низький рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти має початкові уявлення про предмет вивчення, що забезпечує лише фрагментарне досягнення результатів навчання.

1.2. Виконання завдань практичного заняття для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання (0-8).

Шкала та критерії та оцінювання (заочна форма)

Шкала оцінювання, бали	Характеристика критерію	Опис критерію
7-8	Високий рівень досягнення результатів навчання	Знання здобувача вищої освіти є глибокими, міцними, системними, що дозволяє демонструвати результати навчання для виконання творчих завдань; навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію.
5-6	Достатній рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, що дозволяє демонструвати результати навчання в стандартних ситуаціях; володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Проте бракує власних суджень
3-4	Середній рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти засвоїв основний навчальний матеріал, що дозволяє демонструвати результати навчання за зразком; володіє елементарними вміннями навчальної діяльності
0-2	Низький рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти має початкові уявлення про предмет вивчення, що забезпечує лише фрагментарне досягнення результатів навчання.

2.1. Контрольне опитування здобувачів вищої освіти денної форми навчання (0-10)

Шкала та критерії та оцінювання (денна форма)

Шкала оцінювання, бали	Характеристика критерію оцінювання	% правильних відповідей	Опис критерію оцінювання
9-10	Високий рівень досягнення результатів навчання	90-100	Знання здобувача вищої освіти є глибокими, міцними, системними, що дозволяє демонструвати результати навчання для виконання творчих завдань; навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію

7-8	Достатній рівень досягнення результатів навчання	74-89	Здобувач вищої освіти знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, що дозволяє демонструвати результати навчання в стандартних ситуаціях; володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Проте бракує власних суджень
6	Середній рівень досягнення результатів навчання	60-73	Здобувач вищої освіти засвоїв основний навчальний матеріал, що дозволяє демонструвати результати навчання за зразком; володіє елементарними вміннями навчальної діяльності
4-5	Низький рівень досягнення результатів навчання	36-59	Здобувач вищої освіти має початкові уявлення про предмет вивчення, що забезпечує лише фрагментарне досягнення результатів навчання
0-3		0-35	

2.2. Контрольне опитування здобувачів вищої освіти заочної форми навчання (0-14)

Шкала та критерії та оцінювання (заочна форма)

Шкала оцінювання, бали	Характеристика критерію оцінювання	% правильних відповідей	Опис критерію оцінювання
12-14	Високий рівень досягнення результатів навчання	90-100	Знання здобувача вищої освіти є глибокими, міцними, системними, що дозволяє демонструвати результати навчання для виконання творчих завдань; навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію
10-13	Достатній рівень досягнення результатів навчання	74-89	Здобувач вищої освіти знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, що дозволяє демонструвати результати навчання в стандартних ситуаціях; володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Проте бракує власних суджень
8-9	Середній рівень досягнення результатів навчання	60-73	Здобувач вищої освіти засвоїв основний навчальний матеріал, що дозволяє демонструвати результати навчання за зразком; володіє елементарними вміннями навчальної діяльності
5-7	Низький рівень досягнення результатів навчання	36-59	Здобувач вищої освіти має початкові уявлення про предмет вивчення, що забезпечує лише фрагментарне досягнення результатів навчання
0-4		0-35	

3. Виконання завдань самостійної роботи.

3.1. Завдання самостійної роботи в розрізі тем навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної форми навчання (0-3).

Шкала та критерії та оцінювання (денна форма)

Шкала оцінювання, бали	Характеристика критерію	Опис критерію
3	Високий рівень досягнення результатів	Знання здобувача вищої освіти є глибокими, міцними, системними, що дозволяє демонструвати результати навчання для виконання творчих завдань; навчальна діяльність позначена

	навчання	вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію.
2,5	Достатній рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, що дозволяє демонструвати результати навчання в стандартних ситуаціях; володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Проте бракує власних суджень
2	Середній рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти засвоїв основний навчальний матеріал, що дозволяє демонструвати результати навчання за зразком; володіє елементарними вміннями навчальної діяльності
0-1,5	Низький рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти має початкові уявлення про предмет вивчення, що забезпечує лише фрагментарне досягнення результатів навчання.

3.2. Контрольна робота для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання (0-42).

Шкала та критерії та оцінювання (заочна форма)

Шкала оцінювання, бали	Характеристика критерію	Опис критерію
38-42	Високий рівень досягнення результатів навчання	Знання здобувача вищої освіти є глибокими, міцними, системними, що дозволяє демонструвати результати навчання для виконання творчих завдань; навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію.
32-37	Достатній рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, що дозволяє демонструвати результати навчання в стандартних ситуаціях; володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Проте бракує власних суджень
27-31	Середній рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти засвоїв основний навчальний матеріал, що дозволяє демонструвати результати навчання за зразком; володіє елементарними вміннями навчальної діяльності
0-26	Низький рівень досягнення результатів навчання	Здобувач вищої освіти має початкові уявлення про предмет вивчення, що забезпечує лише фрагментарне досягнення результатів навчання.

Трудомісткість:

Загальна кількість годин – 105. Кількість кредитів – 3,5. Форма семестрового контролю – залік.

Політика навчальної дисципліни

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Здобувач вищої освіти ступеня Доктор філософії протягом усього періоду вивчення дисципліни має здійснювати дослідження за темою дисертації та оприлюднювати отримані результати. Усі письмові роботи здобувача перевіряються на наявність плагіату.

Академічна доброчесність. Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись

Кодексу академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці «Академічна доброчесність ПДАУ»: <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>.

Є можливість опанування даної навчальної дисципліни за програмами академічної мобільності (внутрішньої / міжнародної) за наявними укладеними угодами (договорами) між Університетом та закладом-партнером та / або індивідуальними запрошеннями. Визнання та перезарахування результатів такого навчання відбувається спеціально створеною комісією на підставі поданих здобувачем вищої освіти відповідних документів з використанням Європейської кредитно-трансферної системи. Організаційні процеси навчання за програмами академічної мобільності регламентуються Положенням про академічну мобільність здобувачів вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті (розповсюджується лише на обов'язкові компоненти освітньої програми або їх частини) перед опануванням даної освітньої компоненти. Визнання набутих результатів навчання або відмова у їх визнанні. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera тощо. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:

Робоча програма навчальної дисципліни, анотація.

Рекомендовані інформаційні джерела

Основні

1. Бойко О.Д. Анатомія політичного маніпулювання. Ніжин : ДС «Міланік», 2007. 223 с.
2. Бойко О.Д. Політичне маніпулювання. Київ: Вид-во «Академія», 2010. 432 с.
3. Інформаційна безпека (соціально-правові аспекти) : підручник / В.В. Остроухов, та ін. ; за заг. ред. Є.Д. Скулиша. Київ : КНТ, 2010. 776 с.

4. Сугестивні технології маніпулятивного впливу : навчальний посібник / В.М. Петрик та ін. ; за заг. ред. Є.Д. Скулиша. Київ : ЗАТ «ВІПОЛ», 2011. 248 с.

Допоміжні

1. Андрущенко Т. В. Психологічні засоби маніпулювання свідомістю громадян у сучасних політичних процесах. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки*. 2014. Вип. 43. С. 157-162. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_012_2014_43_24 (дата звернення 17.08.2022).

2. Гойман О. О. Маніпулювання масовою свідомістю в умовах сучасної гібридної війни. *Грані*. 2015. № 1. С. 50-56. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2015_1_11 (дата звернення 19.08.2022).

3. Голубовська І.О., Орлова Т.В. Політичний дискурс як інструмент маніпулювання свідомістю електорату (на матеріалі інавгураційної промови Дональда Трампа 20 січня 2017 р.). *Studia linguistica*. 2017. Вип. 11. С. 9–28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Stling_2017_11_3 (дата звернення 14.08.2022).

4. Мадрига Т. Б. Політична мова як інструмент маніпулятивного впливу. *Прикарпатський вісник НТШ. Думка*. 2017. № 5-6. С. 68-78. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pvntsh_2017_5-6_9 (дата звернення 21.08.2022).

5. Марусяк Т.С. Методи та форми впливу на громадську думку у сучасному українському суспільстві. *Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент*. 2015. Вип. 17. С. 106-114. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mnf_2015_17_12 (дата звернення 17.08.2022).

6. Месюк М.П. Маніпулятивні технології влади як перешкода налагодження взаємодії з громадянським суспільством в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2014. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2014_1_7 (дата звернення 15.08.2022).

7. Присяжнюк М.М. Використання нейролінгвістичного програмування для маніпулювання свідомістю. *Соціальна психологія*. 2008. № 5. С. 137-141.

8. Сучасні технології та засоби маніпулювання свідомістю, ведення інформаційних війн і спеціальних інформаційних операцій : навчальний посібник / В.М. Петрик та ін. Київ : Росава, 2006. 200 с.

9. Шарп Д. Від диктатури до демократії: концептуальні засади здобуття свободи. URL: https://www.aeinstein.org/wp-content/uploads/2013/10/FDTD_Ukrainian.pdf (дата звернення 24.08.2022).

Інформаційні ресурси

1. *Верховна Рада України* : Офіційний веб-портал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index> (дата звернення 19.08.2022).

2. *Президент України* : офіційне інтернет-представництво. URL: <https://www.president.gov.ua/> (дата звернення 14.08.2022).

3. *Урядовий портал* : Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/> (дата звернення 19.08.2022).